

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Історичний факультет

(повне найменування інституту/факультету)

Кафедра нової та новітньої історії

(повна назва кафедри)

Дипломна робота

бакалавра

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему: «Політичний розвиток Греції в контексті європейської інтеграції останньої третини ХХ ст.»

«The political development of Greece in the context of European integration in the last third of the XX th century»

Виконала: студентка заочної форми навчання
напряму підготовки 6.020302 Історія
Щепінська Олександра Володимирівна

Керівник д.і.н., проф. Дьомін О. Б.

Рецензент к.і.н., доц. Немченко І.В.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

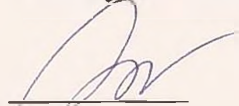
№ 14 від 22.05.2017 р.

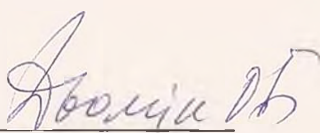
Захищено на засіданні ЕК № 2

протокол № 4 від 14.06.2017 р.

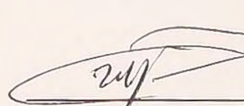
Оцінка Відмінно 1 А 1 92
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Голова ЕК

(підпис)

Гребцова І. С.
(прізвище, ініціали)

Одеса – 2017

ш/к 429810

ЗМІСТ

Перелік умовних позначень.....	3
Вступ.....	4
Розділ I. Політичний та соціально-економічний розвиток Греції в 60-х – 70-х рр. XX ст.....	12
Розділ II. Суспільні трансформації в Греції 80-х – 90-х рр. XX ст.....	35
Розділ III. Вплив європейських інституцій на грецьку економіку та суспільство.....	50
Висновки.....	66
Список джерел та літератури.....	71

Перелік умовних позначень/скорочень

АСПДА – назва організації, кожна буква якої була початковою відповідного слова, утворюючи заклик: «Офіцери, Врятуйте Батьківщину, Ідеали, Демократію, Честь!»

ДЄС – Договір про Європейський Союз

ЕВС – Економічний і валютний союз

ЕК – Союз центр

Екю – європейська грошова одиниця, попередниця євро

ЕЛАС – Грецька народно-визвольна армія

ЕПЦ – Елладська православна церква

ЕРЕ – Національний радикальний союз

ЕСА – органи безпеки – асфалія і воєнна поліція

Євратом – Європейська спільнота з атомної енергетики

ЄДА – Єдина демократична партія

ЄЕС – Європейське Економічне Співтовариство

ЄКПСЛ – Європейська конвенція про захист основних прав і свобод людини

ЄР – Європейська Рада

ЄС – Європейський Союз

ЄСВС – Європейська спільнота з вугілля та сталі

ІДЕА – Священний союз грецьких офіцерів

КВП – Центральної служби інформації

ККЕ – Комуністична партія Греції

КЮРМ – Колишня Югославська Республіка Македонія

ЛАОС – Народний православний заклик

НД – Нова Демократія

ПАК – Всегрецький визвольний рух

ПАМ – Патріотичний антидиктаторський фронт

ПАСОК – Всегрецький соціалістичний рух

ВСТУП

Міжнародні відносини останньої третини ХХ ст. характеризуються помітним динамізмом, суперечливою мінливістю, етапним переходом від біполярного протистояння до розбудови європейського та світового співтовариства з урахуванням реалій багатопольярного сучасного світу.

Багато століть Європа асоціювалась із роздробленістю народів і держав, гострим суперництвом й постійними збройними конфліктами. У ХХ ст. саме Західна Європа була джерелом та головним полем бойових дій двох руйнівних світових воєн. За останні півстоліття ситуація в цій частині земної кулі радикально змінилась. Відтепер ніде у світі не існує таких тісних відносин міждержавного співробітництва. Не створені настільки міцні та ефективні гарантії недопуску антагонізмів між сусідніми державами. Ніде міжнародні кордони не є такими прозорими для руху товарів, послуг й факторів виробництва. Все це стало можливим завдяки європейській інтеграції, яка привела до економічного піднесення, забезпечила перемогу демократичної моделі розвитку на континенті, значно вплинула на розвиток міжнародних відносин. Без наукового обґрунтування інтеграційні процеси позбавляються орієнтирів, здійснюються стихійно, що призводить до непродуктивного витрачання матеріальних, організаційних та інтелектуальних зусиль, негативних політичних та соціально-економічних наслідків. Наукове пізнання механізму, закономірностей та наслідків інтеграційних процесів в окремих країнах надає можливість їх прогнозування і планування, ефективного управління в цілому, а також запобігання кризовим явищам на регіональному та національному рівнях.

Друга половина ХХ ст. стала для Греції періодом змін в політичному устрої, соціальній сфері, економічних відносинах. Трансформація суспільної свідомості в бік визнання переваг демократичного ладу поступово призвела до переконання необхідності більш активної участі у загальноєвропейських

процесах, свідченням чого став процес інтеграції Греції до структур Європейського союзу. В свою чергу, активна діяльність ЄС щодо європеїзації Греції об'єктивно сприяла трансформації країни в одну з розвинених держав сучасного світу.

Актуальність теми даного дослідження визначається тим, що для сучасної історичної науки важливим є всебічне з'ясування місця й ролі політичного розвитку Греції в контексті європейської інтеграції, суспільних трансформацій в країні, вагомості політично-соціального формування суспільства та саме як вплинув розвиток європейських інституцій на грецьке суспільство, економіку, законодавство. Реалізуючи політику європейської інтеграції, Греції довелося докорінно змінити ставлення до ролі і місця держави, її бюрократичного апарату в житті суспільства та держави в цілому. Трансформація Греції в межах ЄС відбувалася за кількома основними напрямками, з-поміж яких слід відзначити, насамперед, перетворення у соціальній сфері та політичній системі Греції. За роки членства в ЄС владі Греції довелося фактично з нуля створити систему пенсійного забезпечення, державної освіти, що базується на принципах безкоштовності: страхування. Ці явища призвели до розвитку принципово нової ситуації, якій властиві не лише позитивні, але й негативні явища, зокрема, надто високий рівень участі держави в житті суспільства, його економічній активності, бюрократичної регламентації.

В процесі європейської інтеграції Греції відбулося переосмислення ролі та місця політичних партій, які були змушені виробити компромісні підходи до більшості актуальних питань політичного ладу, системи соціального забезпечення населення, внутрішньої та зовнішньої політики країни тощо. Не зважаючи на доволі запеклий характер міжпартійної боротьби, в країні забезпечено дотримання політичних прав та свобод населення. Досвід грецьких партій з пошуку порозуміння з дискусійних питань внутрішньої та зовнішньої політики держави є в дечому наглядним прикладом для нашого сьогодення.

Аналіз взаємодії Греції з Європейським Союзом є актуальним з науково-теоретичної та прикладної точок зору. Зокрема, він становить особливий інтерес для України як для країни з європейським вектором розвитку. Матеріал, використаний під час проведення дослідження, дозволяє на прикладі Греції, яка зазнала значної трансформації від неприйняття загальноєвропейської ідеї до повноцінного членства в Об'єднаній Європі – визначити закономірності, напрями та найбільш ефективні організаційно-правові форми співпраці з Європейським союзом.

Таким чином, оцінюючи ступінь актуальності теми, слід зазначити, що незважаючи на зростання в останні роки кількості літератури, багато питань становища політичного розвитку Греції в контексті європейської інтеграції останньої третини ХХ ст. не знайшло достатнього висвітлення. Тому вважаємо, що даний диплом буде гарним доповненням до вивчення становища цієї проблематики.

Метою дослідження є комплексний та всебічний аналіз політико-соціального, суспільного та економічного розвитку Греції, встановлення передумов, закономірностей, особливостей процесу європеїзації внутрішньої та зовнішньої політики Греції в контексті європейської інтеграції. Відповідно до поставленої мети, сформулювало основні **завдання** дослідження:

- розкрити особливості, які зумовили суспільні трансформації Греції останньої третини ХХ ст.;
- дослідити передумови європейського вибору Греції;
- визначити основні досягнення європеїзації політичної системи Греції;
- проаналізувати результати структурних економічних реформ, обумовлених участю Греції в ЄС;
- визначити ступінь європеїзації зовнішньої та внутрішньої політики Греції;
- проаналізувати розвиток європейських інституцій на грецьке суспільство, економіку та законодавство.

- визначити сфери правого регулювання, в яких зберігаються гострі розбіжності між національним та комунітарним правом.

Об'єктом дослідження є політичний розвиток Греції та інтеграційні процеси на європейському континенті останньої третини ХХ ст.

Предметом дослідження становлять особливості процесу європеїзації політики Греції в контексті європейської інтеграції.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють останню третину ХХ ст. (60-ті – 2000 рр.). Нижня часова межа співпадає з трансформаціями політики на периферії європейського розвитку, з приходом до влади режиму «чорних полковників». Верхня хронологічна межа 2000 р., що зумовлено потребою відобразити всі останні зміни, що відбулися у політичній системі, соціально-економічному та суспільному розвитку Греції в контексті європейської інтеграції.

Територіальні межі дослідження обмежуються кордонами сучасної Греції.

Дослідницька методика для вирішення поставлених завдань роботи, потрібно дотримуватися принципів історизму та об'єктивності, які передбачають з'ясування умов виникнення, процесів, розвитку та наслідків подій, розуміння їх причин та наслідків. Із спеціальних історичних методів дослідження було застосовано проблемно-хронологічний метод, метод порівняльного аналізу, синхронний метод, який передбачає вивчення подій, що відбувалися в інших регіонах Європейського союзу в порівнянні з Грецією. Також було застосовано метод системності, коли на основі аналізу та узагальнень будується структура періодизації політичних подій та суспільних трансформацій.

Джерельна база та історія дослідження має у своєму складі комплекси джерел, що різняться за ступенем достовірності відображених у них історичних фактів. Аналізуючи джерельну базу, які поділено на 3 групи:

Перша група – документи, пов’язані з діяльністю ЄЕС та ЄС, зокрема: установчі договори; резолюції Ради безпеки та інші документи, які були прийняті європейськими інститутами. [7; 8; 15; 19; 20]. До *другої групи* належать документи Європейської Комісії, видані під час переговорного процесу щодо вступу Греції до ЄЕС; акти, що регламентують приєднання Греції до ЄЕС; акти імплементації положень установчих договорів у національне законодавство Греції. [1; 2; 3; 4; 5]. *Третя група* – збірки статистичних даних про стан соціально економічного розвитку Греції (звіти статистичного бюро Європейської Комісії, дані, опубліковані в «Євробарометрі») [6; 9; 10; 11; 12; 13; 17; 18].

До законодавчих актів національного характеру слід віднести, насамперед, Конституцію Греції, яка детально визначає засади функціонування політичної та соціально-економічної систем. [14].

Джерельна база дозволяє уникнути однобічності у висвітленні, оцінці подій, а також зробити відповідні об’єктивні висновки та узагальнення.

Історіографію нашого дослідження можна розділити на дві групи:

До першої групи належать роботи, де розглянуто особливості політичного, економічного, соціального та суспільному розвитку Греції останньої третини ХХ ст.: праці радянських дослідників Шеменков К.А. Греция: проблемы современной истории [50] та дослідження Зорбалас С. Неофашизм в Греции (1967 – 1974) [37]. Обидві праці, написані з ідеологічною заангажованістю, описують економіку, політику, ідеологію, висвітлюють боротьбу лівих грецьких партій з авторитарною диктатурою, доводять, що саме комуністична партія Греції (ККЕ) відіграла вирішальну роль у поваленні воєнного режиму.

В своїй роботі Попов В.Д. «Современная Греция» [46], аналізує етапи розвитку грецької економіки в залежності від внутрішньополітичних процесів, що відбувалися в країні. Але в силу того, що автор економіст, тому в роботі не простежується взаємодія політичних та економічних процесів. Розгляд

економічного аспекту без аналізу внутрішньополітичних подій не дозволяє повністю пояснити причини успіхів і невдач проводилися реформ. Стаття Г. Бейкоса «Греческая трагедия» [22], присвячена режиму «чорних полковників», хоч і писалася явно з антизахідних позицій, проте містить у собі чимало фактичного матеріалу, що допомагає розібратись у проблемі.

Монографії британських істориків К. Легга «Politics in modern Greece» [59] та Р. Клогга «A short history of modern Greece» [54] аналізують політичні процеси, соціальні реформи того часу, піддають критиці реформу освіти, приділяють увагу проблемі трудових відносин тощо.

Американський історик К. Вудхауса в своїй монографії «Modern Greece: A Short History» [62] характеризує політичне, економічне становище Греції, кризу політичного життя 60-х років. Стаття «The Iberian Peninsula and Greece: Retreat from the Radical Right?» [55] американця Т. Девіса, присвячена радикалізації грецького суспільства та причини приходу до влади «чорних полковників».

Стаття «Чёрные полковники» в Греции 1967 – 1974 гг.» [40], російської дослідниці Є. Кругової, де вона схарактеризувала причини та особливості державного перевороту 21 квітня 1967 р. в Греції, подається характеристика режиму, його внутрішньої та соціально-економічної політики, дається характеристика кожного з трьох «чорних полковників».

Монографія російського вченого А.А. Улуяна «Политическая история современной Греции. Конец XVIII в. – 90-е гг. XX в.» [48] в роботі визначена взаємопов'язаність внутрішньополітичних і зовнішньополітичних проблем історії Греції та виявлено основні характерні етапи її розвитку, основна увага приділяється суспільно-політичним процесам в грецькому суспільстві та основним етапам його розвитку.

До другої групи відносяться роботи, в яких аналізуються інтеграційні процеси Греції, що відбувалися в останній третині ХХ ст., трансформація грецького суспільства, зовнішньої та внутрішньої політичної системи,

економічні та соціальні реформи. Але складність полягає в тому, що ці проблеми мало вивчені в історичній літературі періоду, який нас цікавить.

Вітчизняні дослідники: В.В. Копійка «Європейський Союз: Досвід розширення і Україна» [39], І.А. Грицяк «Європейське управління: теоретико-методологічні засади» [30], О.В. Пістракевич «Взаємозалежність інституцій Європейського Союзу» [44], М.В. Булик «Соціально-політичний розвиток Греції в умовах європейської інтеграції» [27], М. Булик «Греція в умовах соціально-економічної та політичної кризи: причини та наслідки» [25], Д.Ю. Дворніченко «Греція на пути в ЕЭС: от соглашения об ассоциации до полноправного членства» [31], Д.Ю. Дворніченко «Європеїзація внутрішньої та зовнішньої політики Греції в контексті європейського інтеграційного процесу» [32], Д.Ю. Дворніченко «Вплив членства Греції в Раді Європи на її суспільно-політичне життя» [34].

Російські дослідники: В.Г. Шемятенков «Европейская интеграция» [51], М.Ф. Каневская «Внешняя политика Греции: преемственность и трансформация в условиях меняющегося мира» [38].

Грецькі дослідники: П. Іоакімідіса «The Europeanization of Greece: An Overall Assessment» [58], Л. Цукаліса «Greece in the European Union» [60].

Перший розділ нашої роботи присвячено політичному та соціально-економічному розвитку Греції в 60 – 70-х рр. ХХ ст., яка повинна була пережити серйозні політичні, соціальні та психологічні трансформації, урядову кризу, режим «чорних полковників», крах монархії та період реконструкції країни.

В другому розділі розглянемо трансформації суспільно-політичних настроїв у країні в контексті членства в ЄС та поглиблення процесу європейської інтеграції, проаналізуємо основні форми та методи роботи уряду, трансформації в соціальних реформах, вплив європейської інтеграції на економічні процеси, внутрішню та зовнішню політику.

У третьому розділі нашої роботи проаналізуємо як розвиток європейських інституцій вплинув на грецьку економіку та суспільство, дослідимо вплив членства Греції в ЄС на макроекономічні показники Греції, інституціональні аспекти інтеграційного процесу, грецьке законодавство, зумовлені поглибленням інтеграції.

У завершенні дипломного дослідження зроблені висновки, із врахуванням історичних уроків і прорахунків. В умовах сучасного життя вкрай необхідно осмислювати всі недоліки грецької влади та розставити правильно акценти, як в політичному, так і в суспільно-економічному житті.

Структурно робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел та літератури, що складається з 62 позицій (21 джерела та 41 найменування основної літератури). Обсяг основного тексту становить 70 сторінок та 8 літератури.

ВИСНОВКИ

Перехідні суспільно-історичні епохи докорінно змінюють реальність. В Греції процес таких змін набував системного характеру, та зачіпав не тільки детермінанти, закономірності, тенденції соціального розвитку, але й суспільну психіку, ключовим елементом якої виступає людська ідентичність. Цей процес відбувається на всіх можливих рівнях – особистісному, національно-державному і навіть на глобально-цивілізаційному. Особливо це стосується дослідження перехідних суспільних епох, ключовою проблемою яких є зміна природи людської ідентичності, на яку вливали потрясіння в Греції останньої третини ХХ ст. До головних чинників, що зумовили унікальну траєкторію трансформації країни стали урядова криза, прихід до влади режиму «чорних полковників», крах монархії. Складним і суперечливим виявився період реконструкції, саме в цей час закладалися основи нового суспільно-політичного життя в країні, котра повинна була пережити серйозні політичні, соціальні та економічні зміни, для того, щоби відіграти вирішальну роль у формуванні європейської цивілізації як основного вектору розвитку Греції.

Було суттєво переглянуто роль армії в житті Греції. Правління «чорних полковників» довело, що в кінці ХХ ст. військові режими в Європі вже не в змозі вирішувати внутрішньополітичні проблеми. Радикальні реформи в області економіки, проведені урядом військових, мали лише короткостроковий ефект, який був зведений нанівець світовою економічною кризою 1973 – 1974 рр. Модернізація країни не може проводитися тільки лібералізацією економіки, необхідна і демократизація громадянського суспільства. Послідовний соціально-економічний розвиток країни можливий лише за умови існування демократичного ладу, в якому кожен інститут виконує тільки властиві йому функції: парламент приймає закони, уряд їх виконує, а армія гарантує недоторканність державних рубежів і виконує тільки властиві їй функції. Таким чином, консолідація нації завершилася і остаточно ліквідовані

фактори, які негативно впливали на політичні процеси в країні. Греції вдалося забезпечити діяльність демократичних інститутів і виробити гарантії, що роблять процес встановлення нових диктатур вкрай скрутним.

Політична система Греції була сформована в умовах ліквідації наслідків правління в Греції диктатури «чорних полковників», кризи довіри до тих політичних сил, що допустили військовий переворот, а також необхідності вироблення нової для країни політичної ідеології, яка б враховувала зміни, що відбулися у масовій свідомості, внутрішній політиці та міжнародних відносинах. Політичні потрясіння 1960-х років, пов'язаних з прагненням політиків будь-що зберегти владу, навіть за рахунок утворення коаліцій з ідеологічно несумісними партіями. Політичні програми грецьких партій чітко конкретизують найбільш актуальні для суспільства проблеми: освіта, соціальне забезпечення та пенсійна реформа, роль Греції в ЄС. Пріоритет у вирішенні цих проблем належить внутрішнім, а не міжнародним питанням розвитку Греції, що свідчить про відсутність активного зовнішнього тиску на грецьке суспільство та самостійність у здійсненні зовнішньої політики. Найбільшими досягненнями процесу європеїзації Греції є політична стабільність та перемога демократичної моделі розвитку. Разом з тим процес демократизації не торкнувся всіх сфер політичного життя країни. Характерними рисами політичної культури Греції дедалі ще залишаються клієнтелізм та формалізм, які перешкоджають глибинним трансформаційним процесам у грецькому суспільстві.

Середина 1970-х років стала для грецької громадськості часом осмислення власного історичного шляху, початком критичного аналізу взаємин із заходом і вирішенням складної дилеми, що актуалізувалася з часів Громадянської війни: до яких цивілізаційних витоків належить країна. Дискусії серед основних політичних партій та громадськості вказують на відсутність широкого консенсусу під час переговорної стадії та в перші роки членства в ЄЕС. Однак вже через декілька років позитивні результати участі країни в процесі європейської інтеграції змусили більшість суспільно-політичних сил

переконатися в правильності зробленого вибору, сприяли остаточному виходу Греції з кризи національної ідентичності з усвідомленням себе як дійсно європейської країни.

Приєднання Греції до ЄЕС збіглося в часі з кардинальними змінами всередині Співтовариства. Ідеологічна криза ЄЕС, пов'язана з пошуком власного місця на міжнародній арені в умовах загострення «холодної війни», сприяла формуванню нової стратегії розвитку ЄЕС у 1970-х роках. ЄЕС стало позиціонувати себе не тільки як об'єднання високорозвинених економік, але і як об'єднання країн, що розділяють спільні демократичні цінності. На тлі цього приєднання Греції, як «колиски демократії», до ЄЕС стало більш вмотивованим. Зміна природи інтеграційного об'єднання привела до нових поглядів на перспективу членства Греції в ЄЕС. Питання економічної доцільності та спроможності приєднання Греції до ЄЕС відійшли на другий план. Підтримка демократії стала обґрунтуванням для подальшого розширення ЄЕС. Вступ Греції до ЄЕС сприяв у подальшому інтегруванню країн, де відбувалися демократичні перетворення на тлі відносно низьких соціально-економічних показників.

Вплив європейської інтеграції на економіку Греції спрямовано на адаптацію країни до комунітарних вимог, справили подвійний вплив на економічну ситуацію в Греції. Прийняття Греції в зону євро та формування спільного ринку створили в цілому сприятливу економічну обстановку, стабілізували фінансову систему, підвищили інвестиційну привабливість грецької економіки. Окрім позитивного впливу на фінанси та економіку країни приєднання Греції до ЄЕС мало також і політичне значення. Участь у найбільш просунутій стадії євроінтеграції об'єктивно підсилила позиції країни в середині ЄС та на міжнародній арені. Незважаючи на досягнутий певний прогрес у здійсненні економічної стабілізації в Греції, у цілому ж економічне становище країни протягом даного періоду історії членства в ЄС залишалось далеким від відповідних європейських стандартів. Разом з тим грецька економіка стала

більш вразливою від зовнішніх економічних чинників – кон'юнктури зовнішніх ринків, конкурентного тиску, кредитних рейтингів, торгівельних війн, фінансової допомоги з боку ЄС. Цей процес має об'єктивні та суб'єктивні причини, пов'язані з прагненням влади покращити соціальне становище населення, що призвело до значних фінансових запозичень, і водночас, з небажанням правлячих політичних партій втратити підтримку виборців через непопулярні соціальні реформи, зокрема, пенсійну та страхову. Водночас слід відзначити і неготовність суспільства в значній своїй масі до обмеження пільг та привілеїв, не забезпечених економічним розвитком країни. Таким чином, перед грецьким суспільством стоїть, насамперед, проблема зміни ставлення до влади, її патерналістської політики щодо населення та відповідно, переоцінки своєї ролі самою державою. Не зважаючи на соціально-економічні негаразди, політична система Греції не зазнала значних змін, зокрема, і в питанні її структури та електоральної орієнтації більшої частини населення країни.

В умовах реалізації стратегії європейської інтеграції Греції країна здійснила широкомасштабну реформу системи освіти, регіональної і комунальної політики. Але не були проведені реформи у таких галузях як: соціальне забезпечення та податкова система, медичне обслуговування, безпеки службовців на робочому місці, інвестиції в прикордонних регіонах, телекомунікаційний і банківський сектори, і визначення майбутнього націоналізованих галузей економіки.

Процес проксимації європейських інституцій на грецьке суспільство, законодавство, економіку продовжується до цього часу. За період членства Греції в ЄС вдалося досягти визнання верховенства комунітарного права над законами. Однак питання верховенства правових актів ЄС над Конституцією Греції залишається спірним, що сприяє збереженню напруженості у відносинах між політичною елітою країни та інститутами ЄС. Фактичне невизнання грецькими вищими судовими органами принципу верховенства комунітарного права над Конституцією країни призводить до появи нових резонансних

судових справ за участю Греції, що негативно позначається на міжнародному іміджі країни. Однією з основних проблем у відносинах між Грецією й Радою Європи є обвинувачення грецькому уряду в расовій дискримінації. До найскладніших проблем, з якими зіткнулися країни ЄС у процесі європейської інтеграції, належить нелегальна міграція. До сфер правової регламентації, в яких залишаються значні розбіжності між комунітарним правом та Конституцією Греції, належать державні закупівлі та вища освіта.

Курс зовнішньої політики Греції на європеїзацію фактично розпочалася із середини 1990-х років. Переосмислення зовнішньополітичних настанов відбулося в результаті усвідомлення політичною елітою країни необхідності вироблення лінії поведінки на міжнародній арені, узгодженої з іншими країнами членами ЄС. Перегляд грецької стратегії щодо Туреччини і головування Греції в Раді ЄС ознаменували перемогу прагматичного й зваженого підходу до формування та реалізації зовнішньополітичного курсу країни над раніше характерною імпульсивною і догматичною манерою прийняття важливих політичних рішень. Але все ж таки, стосовно КЮРМ, Греція поки що залишається непохитною в своїх позиціях, грецьке керівництво остаточно не позбулося зовнішньополітичного егоцентризму, притаманного для початкового етапу членства Греції в ЄС і це у свою чергу перешкоджає формуванню єдиної позиції Європейського Союзу відносно країн Балканського півострова.

Аналіз взаємодії Греції з ЄС є актуальним з науково-теоретичної та прикладної точок зору. Зокрема, він становить особливий інтерес для України як для країни з європейським вектором розвитку. На прикладі Греції, яка зазнала значної трансформації – від неприйняття загальноєвропейської ідеї до повноцінного членства в об'єднаній Європі, проаналізувати всі прорахунки та плюси, визначити закономірності, напрями та найбільш ефективні організаційно-правові форми співпраці з ЄС, що має особливе значення для реалізації євроінтеграційної стратегії України.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

ДЖЕРЕЛА

*Опубліковані джерела**Документи*

1. Commission of the European Communities, Communication on a «Common policy on illegal immigration» [Електронний ресурс] – Brussels, November 11, 2001. – Режим доступу: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52001DC0672:EN:NOT>. (17. 04. 2017)
2. Commission opinion of 23 May 1979 on the application for accession to the European Communities by the Hellenic Republic [Електронний ресурс] // Official Journal of the European Union. – 19. 11. 1979. – L 291/3. – Vol. 22. – p. 3. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.1979.291.01.0003.01.ENG&toc=OJ:L:1979:291:TOC (13. 04. 2017)
3. Decision of the Council of the European Communities of 24 May 1979 on the accession of the Hellenic Republic to the European Coal and Steel Community [Електронний ресурс] // Official Journal of the European Union. – 19. 11. 1979. – L 291/5. – Vol. 22. – P. 5 – 6. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.1979.291.01.0005.01.ENG&toc=OJ:L:1979:291:TOC (13. 04. 2017)
4. Decision of the Council of the European Communities of 24 May 1979 on the admission of the Hellenic Republic to the European Economic Community and to the European Atomic Energy Community [Електронний ресурс] // Official Journal of the European Union. – 19. 11. 1979. – L 291/7. – Vol. 22. – P 7 – 8. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.1979.291.01.0007.01.ENG&toc=OJ:L:1979:291:TOC (13. 04. 2017)

5. Fragile States Index / Fund for Peace [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://fsi.fundforpeace.org/2016> (15 .04. 2017)
6. Key figures on Europe. – Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. – 238 p.
7. SECURITY COUNCIL RESOLUTIONS Resolutions 550 (1984) // United Nations Security Council [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/487/80/IMG/NR048780.pdf?OpenElement> (08. 04. 2017)
8. SECURITY COUNCIL RESOLUTIONS. Resolutions 553 (1984) // United Nations Security Council [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/487/83/IMG/NR048783.pdf?OpenElement> (08. 04. 2017)
9. Standard Eurobarometer 47. February – June 1997. – Brussels: European Commission, 1997. – 83 p.
10. Standard Eurobarometer 49. Spring 1998. – Brussels: European Commission, 1998. – 95 p.
11. Standard Eurobarometer 52. October – November 1999. – Brussels: European Commission, 1999. – 104 p.
12. Standard Eurobarometer 53. April – May 2000. – Brussels: European Commission, 2000. – 97 p.
13. Statistical portrait of the European Union – Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities, 2007. – 106 p.
14. THE CONSTITUTION OF GREECE . [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.hri.org/docs/syntagma/> (29. 04. 2017)
15. The Maastricht treaty [Электронный ресурс] // Treaty on European Union. Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities, 1992. – 253 p. – Режим доступа: <https://europa.eu/european->

- [union/sites/europa.eu/files/docs/body/treaty_on_european_union_en.pdf](#) (25. 03. 2017)
16. The Macedonian Question Today [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.macedonian-heritage.gr/HellenicMacedonia/en/A4.4.2.3.html> (19. 04. 2017)
17. The social situation in the European Union, 2000 – 2006. – Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities, 2007. – 169 p.
18. The Worldwide Governance Indicators (WGI) project treaty [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home> (21. 04. 2017)
19. Title V. External relations. Part five. Provisions relating to the implementation of this act. Article 135. [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.1979.291.01.0017.01.ENG&toc=OJ:L:1979:291:TOC (13. 04. 2017)
20. Treaty between the Kingdom of Belgium, the Kingdom of Denmark, the Federal Republic of Germany, the French Republic, Ireland, the Italian Republic, the Grand Duchy of Luxembourg, the Kingdom of the Netherlands, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (Member States of the European Communities) and the Hellenic Republic concerning the accession of the Hellenic Republic to the European Economic Community and to the European Atomic Energy Community [Электронный ресурс] // Official Journal of the European Union. – 19. 11. 1979. – L 291/9. – Vol. 22. – p. 9. – Режим доступа: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.1979.291.01.0009.01.ENG&toc=OJ:L:1979:291:TOC (13. 04. 2017)
21. Withdrawal of Greek forces from integrated military structure of NATO [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_26883.htm?selectedLocale=en (15. 03. 2017)

ЛІТЕРАТУРА

22. Бейкос Г. Греческая трагедия / Г. Бейкос // Мировая экономика и международные отношения. – М.: РАН «Наука», 1968. – №2. – С. 31 – 79.
23. Болотин Б. Международные сравнения 1990–1997 / Б. Болотин // Мировая экономика и международные отношения – М.: Наука, 1998. – №10. – С. 113–138.
24. Булик М. В. Діяльність органів місцевого самоврядування Греції в умовах європеїзації / М. В. Булик // Сучасна українська політика. – К.: Український центр політичного менеджменту, 2010. – Вип. 21. – С. 297 – 307.
25. Булик М. Греція в умовах соціально-економічної та політичної кризи: причини та наслідки / М. Булик // Вісник Львівського університету – Львів: Львівський університет імені Івана Франка, 2013. – Вип. 32. – С.90 – 97.
26. Булик М.В. Комуністична партія Греції (ККЕ) в партійній системі сучасної Греції / М.В. Булик // Вісник Маріупольського державного університету. – Маріуполь: МДГУ, 2011. – Вип. 1. – С. 110 – 115.
27. Булик М.В. Соціально-політичний розвиток Греції в умовах європейської інтеграції: автореф. дис. канд. політ. наук: 23.00.04 / Максим Володимирович Булик; – Інст-т світової економіки і міжнародних відносин НАН України – Київ, 2011. – 20 с.
28. Булик М.В. Освітня політика Греції в умовах Європейської інтеграції / М.В. Булик // Вісник Маріупольського державного університету. – Маріуполь: МДГУ, 2012. – Вип. 3. – С. 85 – 91.
29. Ванда І.В. Позиціонування Греції на політичній карті світу: суспільно-географічні аспекти / І. Ванда, Г. Фурсович // Актуальні проблеми краєзнавчої науки: матеріали IV Міжнар. наук.- практич. інтернет-конференції. – Луцьк: Вежа-Друк, 2016. – С. 74 – 78.
30. Грицяк І. А. Європейське управління: теоретико-методологічні засади: монографія / І. А. Грицяк. – К.: К.І.С., 2006. – 398 с.

31. Дворніченко Д.Ю. Греція на пути в ЕЭС: от соглашения об ассоциации до полноправного членства / Д.Ю. Дворніченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Одеса: Фенікс, 2012. – Вип. 3. – С. 177 – 179.
32. Дворніченко Д. Ю. Європеїзація внутрішньої та зовнішньої політики Греції в контексті європейського інтеграційного процесу: автореф. дис. канд. політ. наук: 23.00.04 / Дарина Юріївна Дворніченко; – Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». – Одеса, 2013. – 18 с.
33. Дворніченко Д.Ю. Витоки кризових явищ в економіці Греції / Д.Ю. Дворніченко // Матер. наук. читань з сучасних проблем міжнар. права, порівняльного правознавства і права Європейського Союзу, м. Одеса, 7 лютого 2013 р. – Одеса : Юридична література, 2013. – С. 43 – 46.
34. Дворніченко Д.Ю. Вплив членства Греції в Раді Європи на її суспільнополітичне життя / Д.Ю. Дворніченко // Актуальні проблеми політики: збірник наукових праць – Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», Південноукраїнський центр тендерних проблем, 2011. – Вип. 43. – С. 130 – 135.
35. Дворніченко Д.Ю. Роль Frontex в реалізації політики ЄС щодо протидії нелегальної міграції / Д.Ю. Дворніченко // Альманах міжнародного права – Одеса: Міжнар. гуманітар. ун-т, 2012. – Вип. 16. – С. 33 – 36.
36. Дуднік О.Я. Участь та роль Греції в НАТО в період режиму «чорних полковників» (1967 – 1974) / О.Я. Дуднік // Проблеми міжнародних відносин. – К.: Київський міжнародний університет, 2013. – Режим доступу: <http://www.kyvmu.edu.ua/vmv/v/10/13.htm> (02. 04. 2017)
37. Зорбалас С. Неофашизм в Греції (1967 – 1974) / С. Зорбалас – М.: Мысль, 1981. – 244 с.
38. Каневская М.Ф. Внешняя политика Греции: преемственность и трансформация в условиях меняющегося мира. – авторефер. дис. канд. ист. наук: 23. 00. 04 / Марина Федоровна Каневская; – РАГС при Президенте РФ.

- Москва, 2004. – 23 с. – Режим доступу: <http://cheloveknauka.com/vneshnyaya-politika-gretsii-preemstvennost-i-transformatsiya-v-usloviyah-menyayuschegosya-mira> (24. 04. 2017)
- 39.Копійка В.В. Європейський Союз: Досвід розширення і Україна / В.В. Копійка. – К.: Юрид. Думка, 2005. – 448 с.
- 40.Круговая Е.Г. «Черные полковники» в Греции 1967 – 1974 гг. / Е.Г. Круговая // Новая и новейшая история. – 2001. – № 3. – С. 64 – 80. – Режим доступу: <http://vivovoco.ibmh.msk.su/VV/PAPERS/HISTORY/GREECE.HTM> (13. 04. 2017)
- 41.Круговая Е.Г. Экономическое и политическое развитие Греции в период правления «черных полковников» 1967 – 1974 гг. – авторефер. дис. канд. ист. наук: 07. 00. 00, 07. 00. 03. / Елена Геннадьевна Круговая; – МГУ имени М.В. Ломоносова. – Москва, 2002. – 26 с. – Режим доступу: <http://www.dslib.net/vseobwaja-istoria/jekonomicheskoe-i-politicheskoe-razvitie-grecii-v-period-pravlenija-chernyh.html> (03. 04. 2017)
- 42.Кудрявцев К.О. Вплив кризових процесів на стан макроекономічної рівноваги в Грецькій республіці / К.О. Кудрявцев // Економічний форум. – Луцьк: Луцький національний технічний університет, 2014. – №1. – С.74–81.
- 43.Павленко А. Почему Греция до сих пор не вышла из ЕС [Электронный ресурс] / А. Павленко // Дело. – 2016. – 10 марта – №23(136). – Режим доступу: <https://delo.ua/world/platon-v-evrope-313326/> (03. 03. 2017)
- 44.Пістракевич О. В. Взаємозалежність інституцій Європейського Союзу / О. В. Пістракевич // Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2014. – С. 94 – 95.
- 45.Пістракевич О. В. Інституційна система Європейського Союзу за Лісабонським договором / О. В. Пістракевич // Інновації в державному управлінні:системна інтеграція освіти, науки, практики. – К.: НАДУ, 2011. – Т. 1. – С. 569 – 570.

46. Попов В.Д. Современная Греция / В.Д. Попов – М.: Знание, 1971. – 32 с.
47. Сікора І. Проблема легітимності політичної системи і державності в перехідних суспільствах / І. Сікора // Політологічні читання. – К.: Канадський Ін-т Українських Студій, 1992. – № 1. – С. 12 –16.
48. Улунян Ар. А. Политическая история современной Греции. Конец XVIII в. – 90-е гг. XX в. Курс лекций / Ар. А. Улунян. – М.: ИВИ РАН, 1998. – 331 с.
49. Улунян Ар. А. Режим «сильной руки»: механизм легитимизации. Греция в 1967 – 1974 гг. / Ар. А. Улунян. // Общественные науки и современность – М., 2001. – № 2. – С. 135 – 136.
50. Шеменков К.А. Греция: проблемы современной истории / К.А. Шеменков. – М.: Мысль, 1987. – 286 с.
51. Шемятенков В. Г. Европейская интеграция. Учебное пособие / В.Г. Шемятенков. – М.: Междунар. отношения, 2003. – 400 с.
52. Шеховцов А.В. Правий радикалізм в сучасній Греції: загальний контекст і перспективи розвитку / А.В. Шеховцов // Гілея – К.: Українська академія наук ТОВ «ВІР», 2007. – Вип. 8. – С. 182 – 195.
53. Энтин М. Л. Международные гарантии прав человека: опыт Совета Европы / М.Л. Энтин – М.: Изд-во МНИМП, 1997. – 296.
54. Clogg R. A short history of modern Greece / R. Clogg. – Cambridge, New York: Cambridge University Press, 1986. – 244 p.
55. Davis T.C. The Iberian Peninsula and Greece: Retreat from the Radical Right? / T.C. Davis // The New Politics of the Right: Neo-Populist Parties and Movements in Established Democracies. H.-G. Betz, S. Immerfall, eds. – New York: St.Martin's Press, 1998. – pp. 157 – 172.
56. Ignazi P. Extreme Right Parties in Western Europe / P. Ignazi. – Oxford: Oxford University Press, 2003. – 272 p.
57. Immerfall S. The Neo-Populist Agenda / S. Immerfall // The New Politics of the Right: Neo-Populist Parties and Movements in Established Democracies. H.-G. Betz, S. Immerfall, eds. – New York: St.Martin's Press, 1998. – pp. 249 – 261.

58. Ioakimidis P.C. The Europeanization of Greece: An Overall Assessment [Электронный ресурс] / P.C. Ioakimidis. – Режим доступа: http://www.ekem.gr/archives/2002/01/the_europeaniza.html. (27. 03. 2017)
59. Legg K. R. Politics in modern Greece / K. Legg – Stanford, California: Stanford University Press, 1969. – 367 p.
60. Tsoukalis L. Greece in the European Union [Электронный ресурс] / L. Tsoukalis. – Режим доступа: <http://www.ekem.gr/doc/File%207%20-%20Greece%20EU.pdf>.
61. Verney S. Justifying the Second Enlargement: Promoting Interests, Consolidating Democracy or Returning to the Roots? Questioning EU Enlargement: Europe in Search of Identity in H. Sjursen (ed.) / S. Verney – Oxford and New York: Routledge, 2006. – 241 p.
62. Woodhouse, C.M. Modern Greece: A Short History / C.M. Woodhouse. – London – Boston: Faber and Faber, 1998. – 5th ed. – 379 p.

